

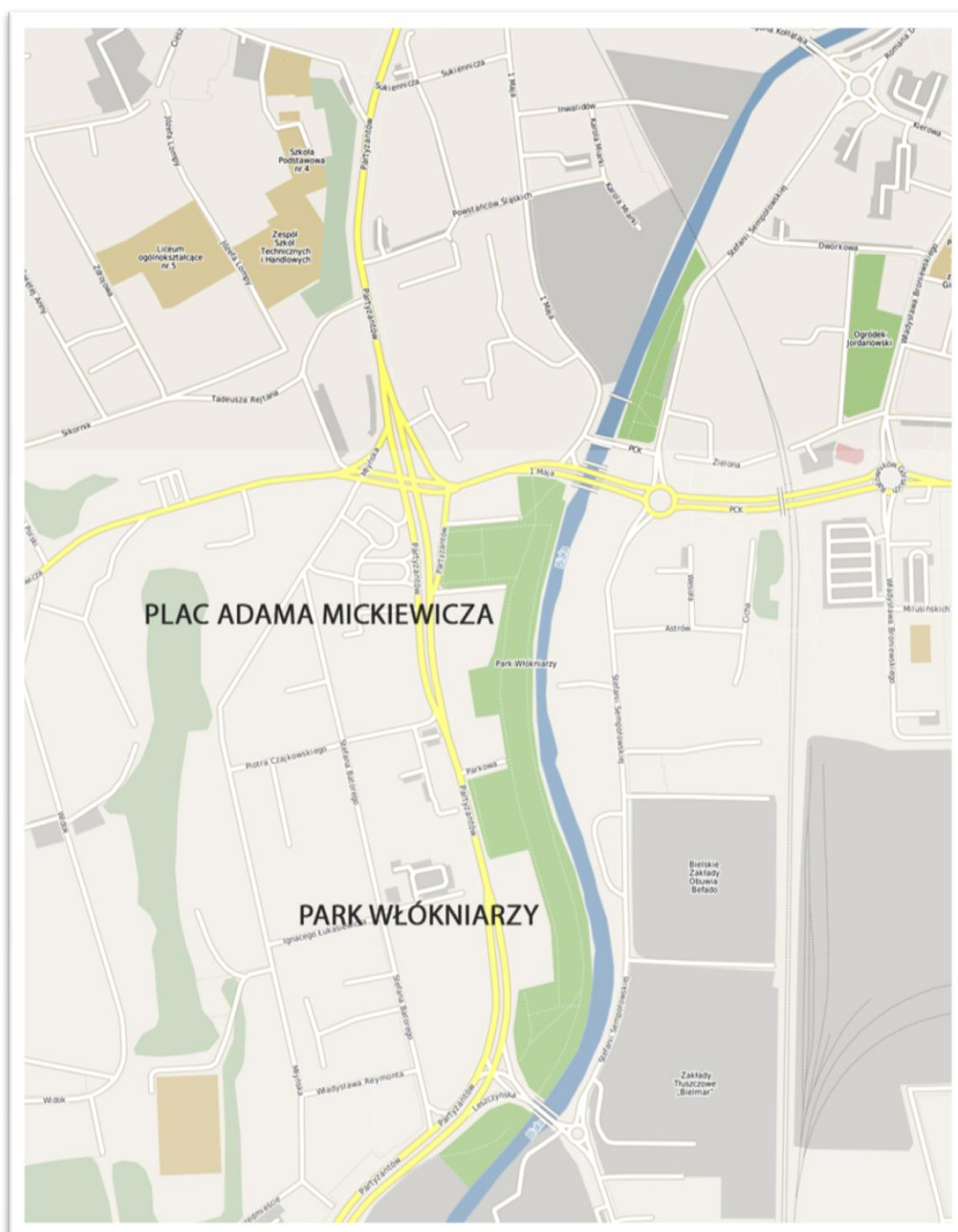
**PREZENTACJA KONCEPCJI
PRZEBUDOWY PLACU ADAMA MICKIEWICZA
ORAZ
MODERNIZACJI PARKU WŁÓKNIARZY
W BIELSKU-BIAŁEJ**

Lokalizacja

Teren objęty opracowaniem zlokalizowany jest w centralnej części Bielska-Białej.

Park Włókniarzy zajmuje obszar o kształcie nieregularnym, wydłużonym wzdłuż koryta rzeki Białej. Od zachodu zamyka go ul. Partyzantów i zabudowa po jej wschodniej stronie. Od wschodu park graniczy z rzeką Białą. Od północy park ogranicza ul. 1 Maja, a od południa zabudowania fabryki Apena. W części południowej park przecięty jest ul. Leszczyńską. Park powiązany jest kompozycyjnie z Placem Mickiewicza oraz dawnym zespołem kortów tenisowych przy ul. Partyzantów 59, które obecnie są nieużytkowane a na części północnej urządzono wybieg dla psów.

STAN ISTNIEJĄCY

A

H

B

I

C

J

D

K

E

L

F

M

G

N

PLAC ADAMA MICKIEWICZA

PAWILON LODOWY

KAWIARNIA PRZY PLACU MICKIEWICZA

PLATANY – POMNIKI PRZYRODY

RZEKA BIAŁA

WNĘTRZE PARKU

TROCHĘ HISTORII

Rys historyczny - kalendarium

Ok. 1300-1457 r. - na rzece Białej (Białce) przebiegała granica pomiędzy księstwem oświęcimskim i cieszyńskim

1457- 1526 r. - rzeka Biała była rzeką graniczną pomiędzy Królestwem Polskim a Królestwem Czeskim.

1772 r. – rzeka Biała staje się granicą monarchii austriackiej. (Pierwszy Zabór Polski).

1811 r. - początki przemysłu włókienniczego, rozwój Bielska (Bielitz) jako ośrodka kapitalistycznego.

Początek XIX w. - wytyczenie przez teren alei Topolowej (widoczna na planie katastralnym z 1936 r.

Ok. 1845 r. - przez teren prowadzi dukt od folwarku.

1855 r. - połączenie kolejowe z Wiedniem.

Druga połowa XIX w. - intensywny rozwój ośrodka miejskiego.

1893-1894 r. - pomiary geodezyjne Bielska i Białej prowadzone przez Józefa Höltchel'a.

1895 r. - (budowa linii tramwajowej) wycięcie alei topolowej na Blichu, Emil Chlupač założył park wzdłuż rzeki Białej, od Placu Blichowego (Plac Mickiewicza) do fabryki Karola Stosiusa (dziś Apena). W parku znalazły się również tereny sportowe z lodowiskiem i pawilonem.

1898 r. - rozpoczęcie prac nad planem regulacyjnym miasta przez Maxa Fabianiego (publikacja 1899 r.).

Ok. 1900 r. - założenie „Parku Włókniarz”. W tym czasie funkcjonowała nazwa parku „Blichowy” od tradycji bielienia płótna nad brzegiem Białki (Białej).

1896 r. - Powstaje pierwszy budynek drewniany obsługujący działające w zimie lodowisko (pawilon lodowy) w stylu szwajcarskim? Lodowisko oświetlone było lampami elektrycznymi.

1909 r. (przed) - kładka prowadząca do parku z terenu Białej widoczna na Planie katastralnym z 1909 r., potwierdzona na mapie katastralnej z 1931 r. i na Planie Bielska z 1940 r.

1928 r. - Powstaje modernistyczny pawilon lodowy (arch. Alfred Widerman) z lodowiskiem po północnej stronie po II wojnie światowej przekształcone w korty tenisowe (obecnie nieużytkowane i zaniedbane).

28 październik 1928 r. - Odświeżenie pomnika prezydenta Gabriela Narutowicza, popiersie prezydenta dłuta prof. Raszki, zmiana nazwy placu Blichowego na Plac Narutowicza, projekt zielni Richard Sallmann.

1939 r. - zburzenie pomnika po wkroczeniu wojsk niemieckich do Bielska.

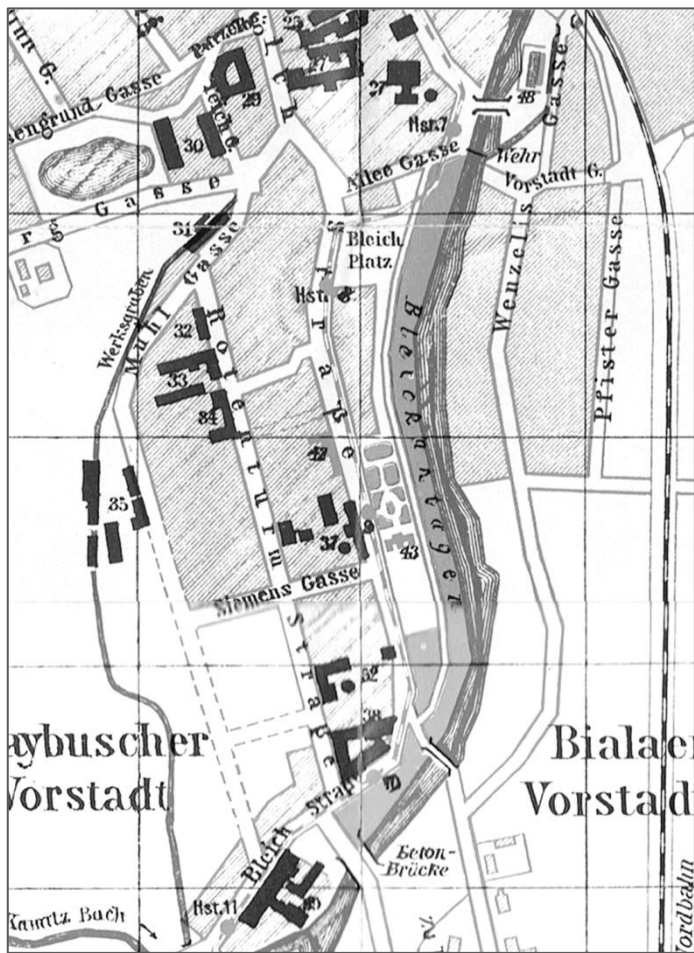
1951 r. - po połączeniu Bielska i Białej nadanie placu nazwy Obrońców Pokoju.

18 czerwiec 1961 r. - odświeżenie pomnika Adama Mickiewicza, Autor projektu Ryszard Sroczyński, a w kamieniu przekuł go Antoni Biłka. zmiana patrona placu.

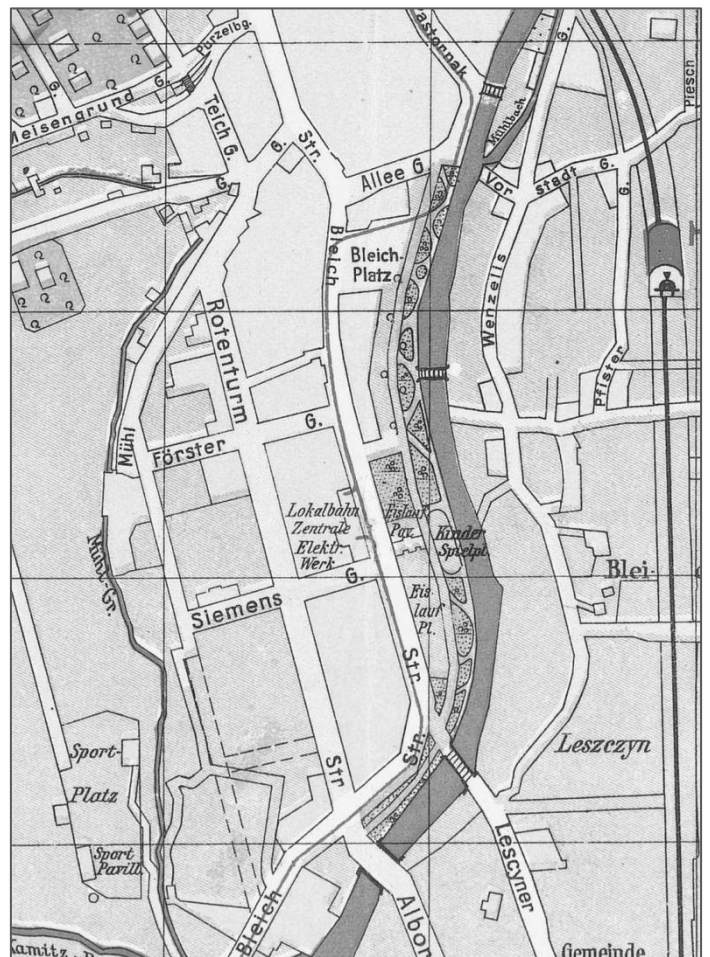
1963 r. - nadanie parkowi oficjalnej nazwy „Włókniarz”.

2014 r. - Objęcie parku ochroną miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, wprowadzającego zakaz zabudowy, w celu ochrony terenów zieleni w Bielsku-Białej

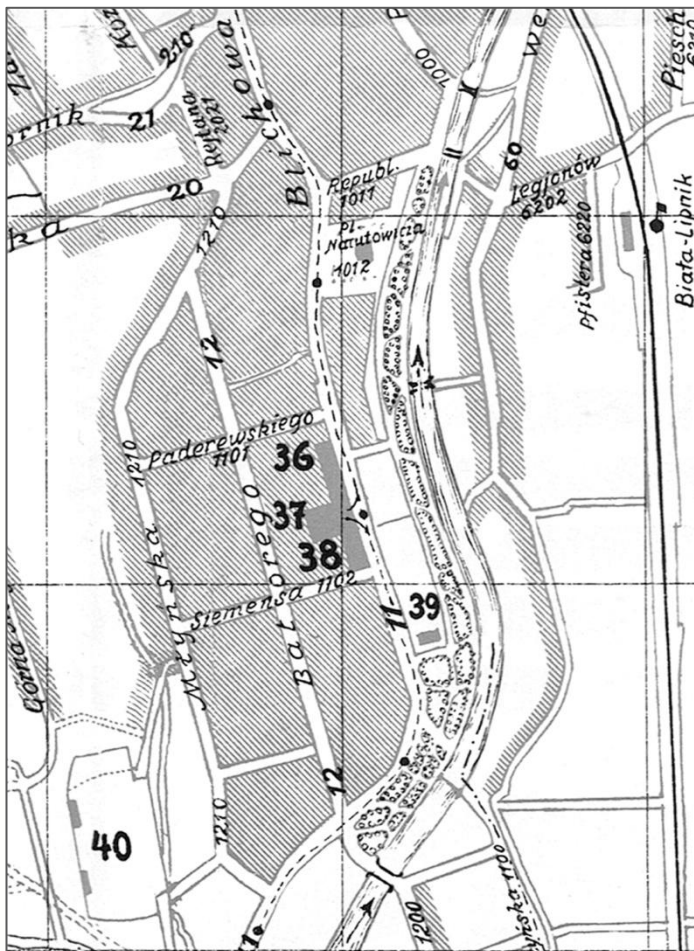
2014 r. - z okazji 25 rocznicy pierwszych wolnych wyborów z inicjatywy Andrzeja Sikory zasadzono w parku „Dąb Wolności”.

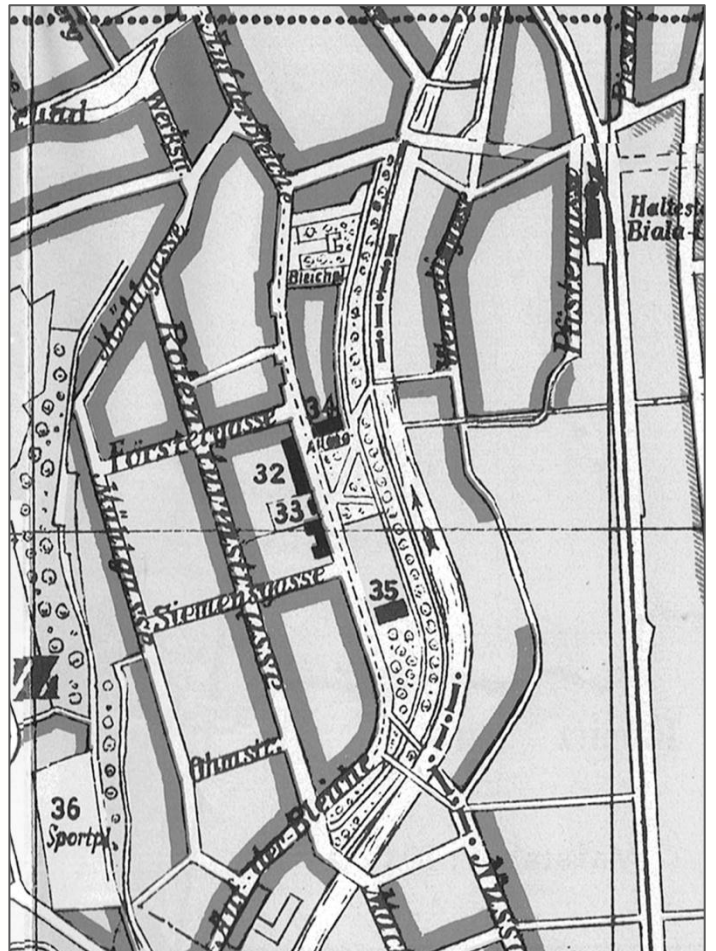
Mapa z 1904 r. - Utworzenie alei zachodniej (z platunami), układ kwaterowy przed „Pawilonem lodowym”

Mapa z 1915 r. - Wprowadzenie alei wschodniej przy rzece z podziałem pasa środkowego na kłomby

Mapa z 1930 r. - „Nowy” Pawilon lodowy i wprowadzony podział na kłomby w południowej części parku

Mapa z 1942 r. - Zmiana układu kompozycyjnego parku

„Pawilon lodowy” elewacja południowa, fot. 1910 r.

„Pawilon lodowy” fot. Z dnia 24.12.1908 r. W 1892 r. założone zostało Bielsko – Bialskie Towarzystwo łyżwiarskie, które wybudowało lodowisko z widocznym na zdjęciu drewnianym budynkiem mieszczącym restaurację.

Aleja kasztanowa wzdłuż zachodniej granicy lodowiska ok. 1900 r., w tle „Pawilon lodowy”

„Nowy” pawilon lodowy wybudowany po 1928 r. przez Towarzystwo Łyżwiarskie, arch. Alfred Widerman

Pomnik Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Gabriela Narutowicza. 28.10.1928 r. Odświeżenia dokonał wojewoda śląski Michał Grażyński. Jedyne pomnik Gabriela Narutowicza w Polsce. W 1939 r. po wkroczeniu wojsk niemieckich do Bielska został zburzony na jego miejscu obecnie stoi pomnik Adama Mickiewicza.

Bielsko 1 Mai 1919.
Nieurządzony plac 1919 r.

układ kompozycyjny placu z klombami kwiatowymi
1938-1942 r.

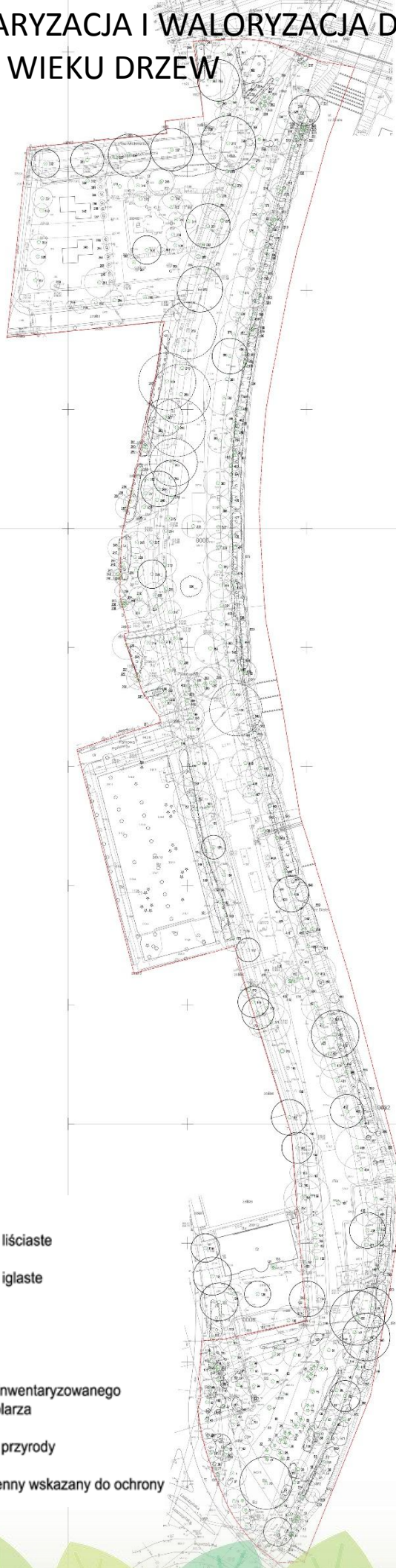

Plan lotniczy z 1944 r.

Aleja zachodnia na fotografii z 10.03.1913 r.
Park Włókniarzy założył miejski ogrodnik Emil Chłupač

INWENTARYZACJA I WALORYZACJA DENDROLOGICZNA Z OCENĄ WIEKU DRZEW

LEGENDA

- Drzewa liściaste
- Drzewa iglaste
- Krzewy
- Grupy
- 102 Numer inwentaryzowanego egzemplarza
- Pomnik przyrody
- Okaz cenny wskazany do ochrony

LEGENDA

- Drzewa w wieku powyżej 140 lat
- Drzewa w wieku 110-140 lat
(lata przekształceń ok. 1895r.)
- Drzewa w wieku 90-110 lat
(lata przekształceń ok. 1928r.)
- Drzewa w wieku 60-90 lat
(lata przekształceń ok. 1940r.)
- Drzewa w wieku poniżej 60 lat

Charakterystyka dendroflory

Głównym elementem kompozycyjnym założenia są dwie aleje – wschodnia i zachodnia, biegnące przez cały park prawie równoległe do siebie i rzeki. Aleje obsadzone są drzewami liściastymi a pomiędzy nimi rozciąga się powierzchnia trawiasta. Taki układ potwierdza analiza historyczna oraz stratygrafia wiekowa. Na planszy stratygrafii wiekowej przyjęto okresy ok 25 lat przypadające na przebudowy założenia parkowego.

Na terenie parku występuje głównie drzewostan kształtowany w formie alei i szpalerów drzew. Swobodne nasadzenia i nieregularne grupy drzew głównie iglastych występują w południowej części i przy wejściu od ulicy 3 Maja. Nasadzenia koncentrują się wzdłuż ul. Partyzantów, wzdłuż ścieżek parkowych oraz na obrzeżach placu Mickiewicza. Na brzegu rzeki Białej naturalne zadrzewienia o charakterze łągowym oraz rozprzestrzeniający się inwazyjny rdestowiec, który w niektórych miejscach wyparł całkowicie rodzime gatunki.

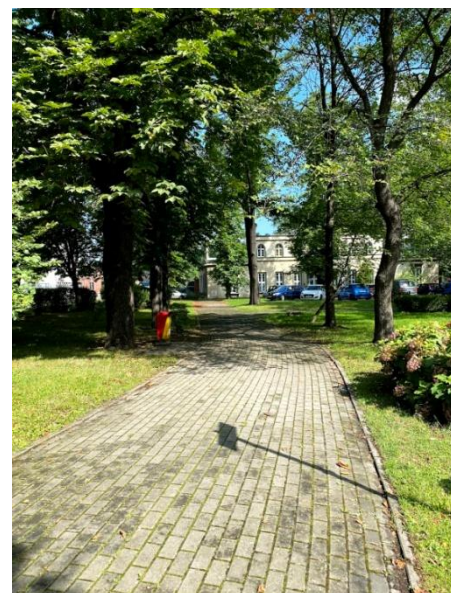
Skład gatunkowy drzewostanu jest zróżnicowany, opiera się w dużym stopniu na gatunkach rodzimych. Głównie występują tu drzewa liściaste: lipy drobnolistne, klony zwyczajne, jesiony wyniosłe, wiąz szypułkowy, a także wierzby i brzozy. Na terenie założenia występują również gatunki drzew liściastych obcego pochodzenia. Do najcenniejszych należą platany klonolistne, kasztanowce białe i klony srebrzyste. Uchwałą nr LX/1909/2006 Rady Miejskiej w Bielsku-Białej z dnia 27 czerwca 2006 roku w sprawie ustanowienia pomników przyrody w Bielsku-Białej i wprowadzenia zakazów właściwych dla tych obiektów ustanowiono ochronę grupy 6 platanów przy alei zachodniej i jednego przy alei wschodniej.

Aleja wschodnia

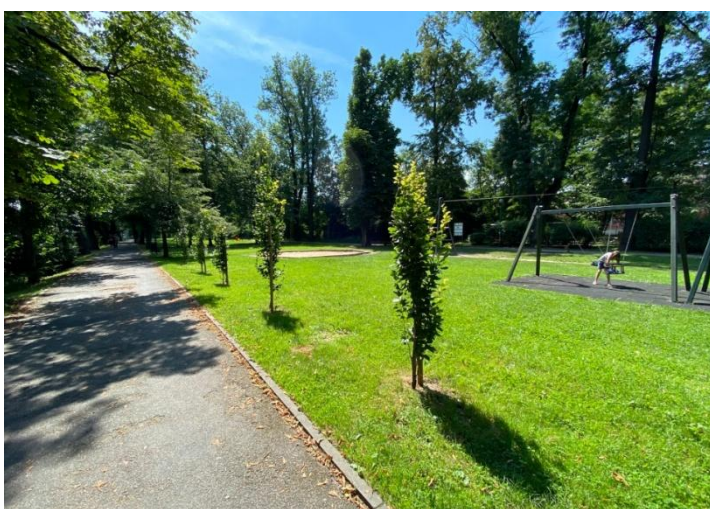
Aleja zachodnia

Aleja kasztanowców

Zieleń nad rzeką

Młode nasadzenia przy placu zabaw

KONCEPCJA PRZEBUDOWY PLACU ADAMA MICKIEWICZA ORAZ MODERNIZACJA PARKU WŁÓKNIARZY W BIELSKU-BIAŁEJ

Elementy kompozycji historycznej

Dobrze czytelne są wnętrza krajobrazowe, osie i podziały kompozycyjne. Zachowane są szpalery wyznaczające obydwie aleje pierwotnego założenia parkowego. Zachowały się pojedyncze egzemplarze drzew z pierwotnego założenia kompozycyjnego z końca XIX w. Stanowią one najcenniejsze elementy parku. Nie została zatracona pierwotna zasada kompozycji modernistycznego ogrodu Placu Narutowicza. Nieczytelny jest dawny ogród przy zespole sportowym, stanowiący niegdyś przedpole drewnianego pawilonu lodowego. Widoczny jest z terenu parku mocno przetworzony modernistyczny, drugi pawilon lodowy. Ograniczony jest kontakt z rzeką Białą, której tajemnicze szумы przypominają odwiedzającym o jej istnieniu.

Opis koncepcji

Autorzy koncepcji kierowali się następującymi zasadami:

- zachowanie i podkreślenie najcenniejszych elementów kompozycji z pierwotnego układu parku: szpalery wyznaczające aleje;
- nawiązanie w kompozycji do historycznego układu kompozycji bylinowych pomiędzy alejami;
- odtworzenie pierwotnego układu ogrodu na Placu Narutowicza, wzmocnienie jego kompozycji przez dodanie układu pergol;
- rekompozycja części skrajnych parku – północnej i południowej wprowadzająca na atrakcyjne kadry widokowe z najstarszymi drzewami;
- rekompozycja ogrodu południowego z włączeniem do jego układu sąsiedniego, modernistycznego pawilonu lodowego z postulatywną sanacją jego architektury w oparciu o historyczne fotografie i dokumentację archiwalną;
- przywrócenie (w miarę możliwości) otwarcie widokowych na rzekę Białą;
- przesłonięcie urządzeń technicznych ciepłociągu nad rzeką Białą zielenią o charakterze maskującym.

LEGENDA:

1. Plac Adama Mickiewicza z układem kwatrowym
2. istniejący Pomnik Adama Mickiewicza
3. proj. Pergole na zamknięciu placu
4. proponowany plac przed pawilonem lodowym (poza zakresem opracowania)
5. proj. Miejsce na postument
6. proj. zejście/ława nad rzeką
7. proj. "Brama" do ogrodu doświadczeń
8. proj. ogród doświadczeń
9. istniejący wybieg dla psów
10. wnętrze parku z układem swobodnych klombów
11. przestrzeń po kortach tenisowych

INFRASTRUKTURA

Ze względu na stare, zabytkowe drzewa, które są wartością nie tylko przyrodniczą parku, którą należy bezwzględnie chronić, proponuje się utrzymać w parku ruch pieszo – rowerowy.

Dlatego proponuje się na początku i końcu parku ustawienie znaków informujących że jest to ścieżka pieszo – rowerowa.

Chcąc uspokoić ruch rowerowy na alejach parkowych oraz przede wszystkim ze względu na drzewa i ochronę ich bryły korzeniowej, która daje stabilizację drzewu na dalszy jego rozwój oraz niezagrażanie bezpieczeństwu człowieka (zachwianie statyki drzewa) alejki zawęża się do 2 metrów szerokości.

Ścieżki projektuje się ekologiczne z nawierzchni mineralnej, przepuszczalnej.

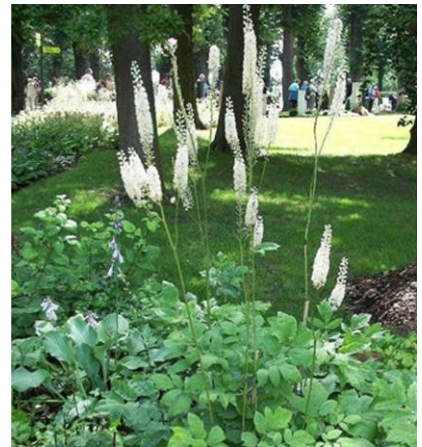
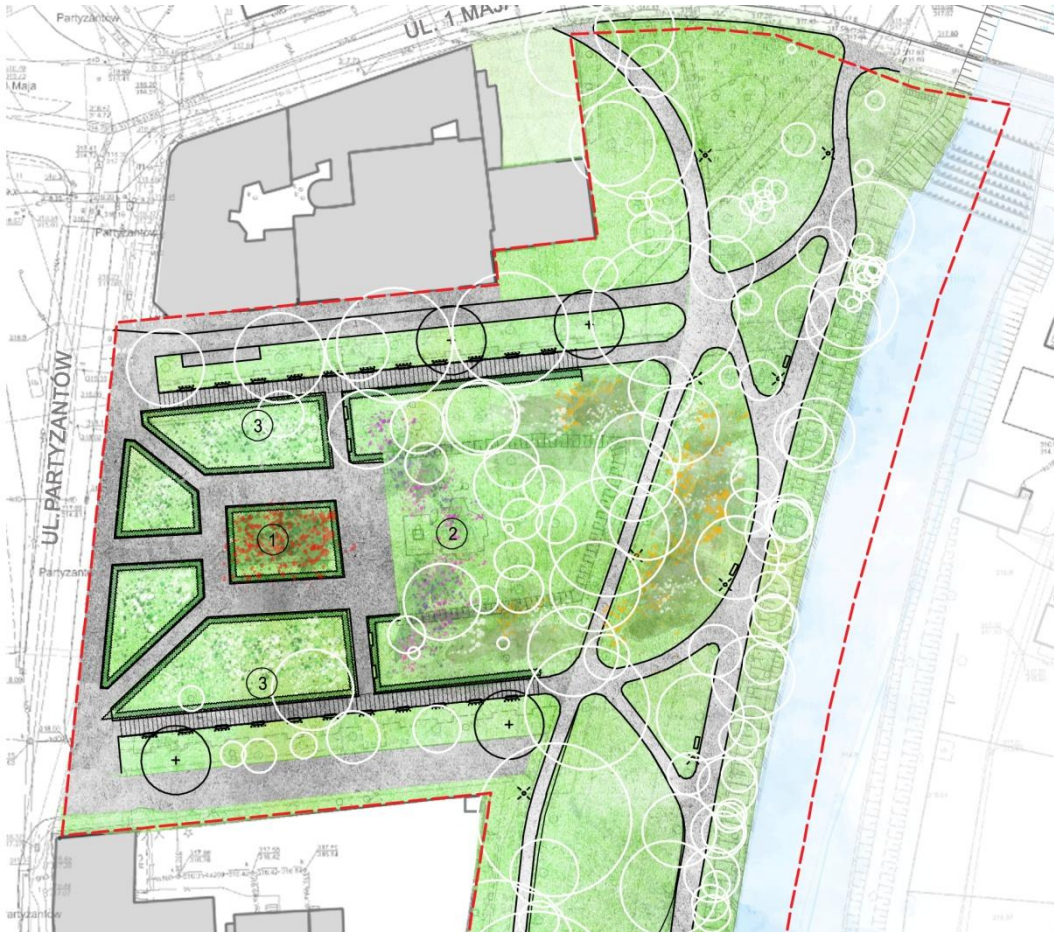
Dostęp dojazdu samochodami do parku jest niedopuszczalny zwłaszcza w pobliżu starych zabytkowych drzew, dlatego ruch kołowy został ograniczony do niezbędnego minimum. Dozwolone drogi na których dopuszcza się ruch zaznaczone zostały na planszy obok.

Proponuje się w parku rozstawienie poidłek z bieżącą wodą dla użytkowników parku oraz na wybiegu dla psów dodatkowo poidłatka dla czworonogów.

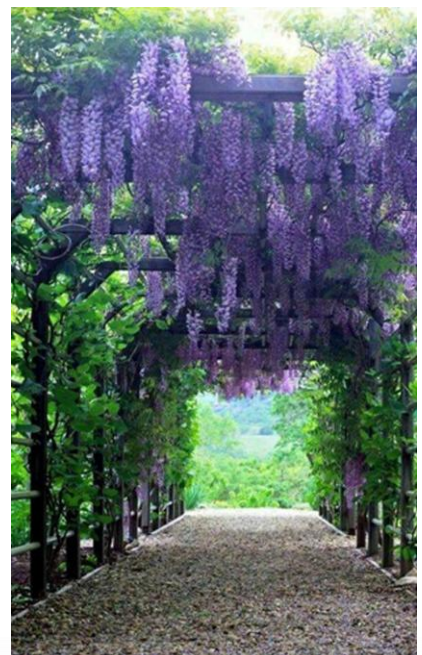
- LEGENDA:
- PROJEKTOWANE ŚCIEŻKI MINERALNE (WODOPRZEPUSZCZALNE)
  - ŚCIEŻKA ROWEROWA
  - DOZWOLONY RUCH SAMOCHODOWY
  - ŚCIEŻKI PIESZO - ROWEROWE
  - POIDEŁKA
  - ŁAWKI

PLAC ADAMA MICKIEWICZA

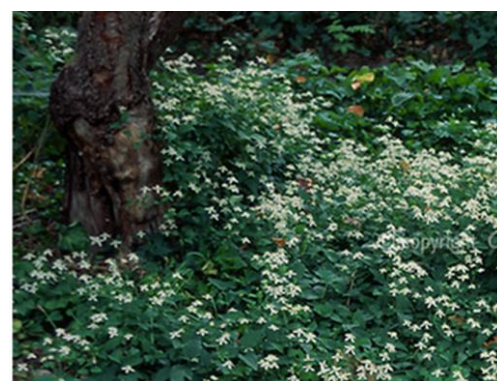
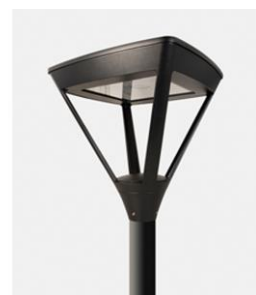

Układ placu Mickiewicza to kompozycja kwater podkreślających pomnik wieszca. W celu zamknięcia kompozycji i wyciszenia przestrzeni na dwóch bocznych alejach projektuje się pergole z ławkami. Kwatery obsadzone będą kolorowymi kwiatami przekształcając wnętrze placu w ogród.

Po prawej stronie pokazano inspiracje rozwiązań zieleni, proponuje się podbudowanie pomnika wieszca kolorowymi kwiatami, w kwaterach obsadzenia z róży oraz bylin kwitnących. Projektowana pergola będzie solidną podporą dla glicynii.

OGRÓD POŁUDNIOWY

Kompozycja ogrodu południowego podkreśla budynek „nowego” pałacu lodowego łącząc go z miętko prowadzonymi ścieżkami w manierze kaligraficznej. Znajduje się tu miejsce na pomnik lub rzeźbę.

Po prawej stronie widać przykład rozwiązania małej architektury: ławka, kosz na śmieci, latarnia.

Z prawej strony znajdują się również inspiracje dotyczące wzbogacenia zieleni w parku o grupy roślin ozdobnych lub zadarniających poacie pod drzewami.

OGRÓD DOŚWIADCZEŃ I RZEKA

Wyposażenie ogrodu doświadczeń

Ogród doświadczeń to plac zabaw w nowej odsłonie sensorycznego i naukowego poznawania świata. Elementy rozstawione na trawniku spina deszczochron. Proponuje się zejście do wody w postaci betonowych schodów – ławek do odpoczynku i podziwiania przyrody rzeki.

Park łączy ścieżkę rowerową od strony ul. Leszczyńskiej do ul. 1 Maja. Ze względu na stare, zabytkowe drzewa, będące wartością nie tylko przyrodniczą parku, którą należy bezwzględnie chronić, proponuje się utrzymać w parku ruch pieszo – rowerowy zwalniając ten ostatni poprzez zawężenie alei przy drzewach dając im w ten sposób szansę na dalszy rozwój i przetrwanie.

Przedstawiona koncepcja jako wytyczna postawiła sobie oczekiwania inwestora i społeczeństwa. W odpowiedzi na te oczekiwania wprowadzono nowe elementy programu funkcjonalnego parku oraz pochyłono się nad jego historią.

DZIĘKUJEMY ZA UWAGĘ

Koncepcja powstała w Autorskiej Pracowni Projektowej
Autorzy: Jerzy Wowczak, Ewa Wowczak, Aleksandra Rykaczewska,
Magdalena Tatar, Małgorzata Guzik